

مرکز حقوق کیفری بین المللی ایران
Iranian Center for
International Criminal Law

۵. در گزارش سال ۲۰۱۵ میلادی نه وضعیت مورد ارزیابی واقع گشته اند. وضعیت ارتش بریتانیا در عراق، فلسطین، اوکراین، افغانستان، کلمبیا، گینه، نیجریه، گرجستان و هندوراس.

۶. در بازه زمانی یکسال گذشته، دیوان ارزیابی مقدماتی نسبت به دو وضعیت را به پایان رساند. یکی وضعیت گرجستان و دیگری وضعیت هندوراس. وضعیت هندوراس به دلیل عدم انطباق با شرایط اساسنامه رم از دستور کار دیوان خارج شد. اما دادستان با احراز آنکه مبنای معقولی وجود دارد که در وضعیت گرجستان جرایم داخل در صلاحیت دیوان واقع شده است از شعبه مقدماتی درخواست اخذ مجوز جهت آغاز تحقیقات نموده است که در انتظار تصمیم شعبه مقدماتی دیوان می باشد. در صورت صدور مجوز برای آغاز تحقیقات، این اولین وضعیت خارج از قاره آفریقا خواهد بود که دیوان تحقیقات خود را نسبت به آن آغاز می کند. حضور روسیه به عنوان دولت عضو شورای امنیت و غیر عضو در دیوان در یک سوی درگیری ها در وضعیت گرجستان بر اهمیت این وضعیت می افزاید.

۷. در سال ۲۰۱۵ میلادی، دادستان نسبت به یک وضعیت جدید نیز فرایند ارزیابی مقدماتی را آغاز نمود و آن وضعیت فلسطین است. پس از موفق نشدن فلسطین برای فعال کردن دیوان نسبت به جرایم ارتکاب یافته علیه ملت فلسطین در سال ۲۰۰۹ میلادی، سرانجام با مسجل شدن دولت بودن فلسطین و عضویت آن در دیوان کیفری بین المللی وضعیت فلسطین در مسیر ارزیابی مقدماتی قرار گرفته است. بستری که وضعیت فلسطین را می سازد عبارت است از عملیات ۵۱ روزه «لبه

اقدامات «ارزیابی مقدماتی» دادستانی دیوان در سال ۲۰۱۵ میلادی

۱. دادستان دیوان کیفری بین المللی در آبان ماه سال جاری شمسی، پانزدهمین گزارش سالانه خود را در ارتباط با «اقدامات ارزیابی مقدماتی» منتشر نمود.

۲. «ارزیابی مقدماتی» یکی از مراحل بنیادین در مرحله پیش از دادرسی می باشد. ارزیابی مقدماتی، فرایندی است که طی آن معیارهای مندرج در اساسنامه رم یعنی صلاحیت و قابلیت پذیرش جهت آغاز تحقیقات نسبت به یک وضعیت که مورد توجه دادستان قرار گرفته است مورد بررسی و ارزیابی قرار می گیرند تا در صورت احراز آن معیارها بر اساس یک «مبنای معقول»، تحقیقات نسبت به وضعیت مورد ارزیابی واقع شده آغاز گردد.

۳. یک وضعیت احتمالی که می تواند دربردارنده جرایم داخل در صلاحیت دیوان باشد یا از سوی شورای امنیت ملل متحد و یا یکی از دولت های عضو دیوان و یا از سوی اشخاص حقیقی و حقوقی غیر دولتی و غیر عضو دیوان به سمع و نظر دادستان می رسد.

۴. دادستانی دیوان هر ساله نسبت به وضعیت هایی که داخل در فرایند ارزیابی مقدماتی هستند یک گزارش از اقدامات انجام شده و اقدامات پیش رو منتشر می نماید در راستای شفاف سازی عملکرد دیوان در مرحله ارزیابی مقدماتی.

۱۰. اوکراین دولت عضو دیوان نمی باشد و از طریق تسلیم اعلامیه پذیرش موردی، صلاحیت دیوان را در یک بازه زمانی معین پذیرفته است. با تغییر دولت در اوکراین و درگیری های صورت گرفته پیرامون آن در سال ۲۰۱۳ میلادی، دولت جدید اوکراین مدعی ارتکاب جرایم بین المللی از سوی سران دولت پیشین از رهگذر سرکوب مخالفان شد. دادستان در گزارش خود اتهام ارتکاب جرایم علیه بشریت را به دلیل فقدان مولفه گستردگی و یا سازمان دهی بودن حملات علیه شهروندان رد نمود. با این حال از آنجا که دولت اوکراین در سپتامبر سال ۲۰۱۵ میلادی با تسلیم یک اعلامیه جدید صلاحیت زمانی دیوان را به بعد از فوریه سال ۲۰۱۴ میلادی تعمیم داد، دادستان دیوان تصمیم گرفته است که به ارزیابی مقدماتی وضعیت اوکراین در بازه جدید زمانی ادامه دهد. این تعمیم سبب شده است که موضوع اسقاط هواپیمای مالزی در جولای ۲۰۱۴ میلادی نیز داخل در حوزه ارزیابی دیوان واقع گردد.

۱۱. وضعیت کلمبیا طولانی ترین ارزیابی مقدماتی را شاهد بوده است. از سال ۲۰۰۴ میلادی تا کنون کلمبیا در مسیر ارزیابی مقدماتی است. آنچه که در حال ارزیابی است صلاحیت تکمیلی دیوان می باشد. دولت کلمبیا در حال رسیدگی به پرونده ها بر ساخته از وضعیت کلمبیا بوده است و به دلیل همکاری با دیوان، تاکنون ناتوانی و یا عدم تمایل آن در رسیدگی به وضعیت موجود احراز نشده است.

۱۲. در وضعیت «نیجریه»، با احراز یک منازعه مسلحانه غیر بین المللی میان گروهک بوکو حرام و دولت نیجریه، جرایم ارتکاب یافته از سوی گروهک بوکو حرام در دستور کار دیوان می باشد و همچنین برخی اتهاماتی که متوجه نیروهای دولتی در مبارزه با این گروه شده است. در میان اتهامات بوکو حرام علیه زنان و دختران دارای نمود بیشتری است به خصوص استفاده از ایشان در ازدواج اجباری و یا استفاده در عملیات های انتحاری. همچنین حمله به مراکز آموزشی و دبستان ها و دبیران و دانش آموزان نیز در سیاهه جرایم بوکو حرام می باشد. تغییر دولت در نیجریه باعث شده است تا دادستان مترصد میزان اقدامات و همکاری دولت جدید در رسیدگی به وضعیت نیجریه باشد.

حمایتی» که در تابستان سال ۲۰۱۴ میلادی علیه مردم غزه صورت پذیرفت. همچنین دادستان دیوان جرایم ارتکاب شده در کرانه باختری را نیز مورد ارزیابی خود قرار داده است که در این میان می توان به شهرک سازی صهیونیست ها در اراضی اشغالی این منطقه اشاره نمود.

۸. وضعیت افغانستان از سال ۲۰۰۷ میلادی مورد ارزیابی مقدماتی دادستانی دیوان می باشد. سه گروه در وضعیت افغانستان متهم هستند: طالبان و نیروهای ضد دولتی، نیروهای دولتی افغانستان و نیروهای بین المللی به خصوص ایالات متحده آمریکا. از منظر دادستانی دیوان، مبنای معقولی وجود دارد که جرایم جنگی داخل در صلاحیت دیوان در وضعیت افغانستان پس از حمله آمریکا به این کشور تا کنون رخ داده است. حمله آمریکا به بیمارستانی در قندوز و کشتن چند تن از پزشکان بدون مرز داخل در همین جرایم می باشد که مورد رسیدگی دیوان قرار گرفته است. بدرفتاری با زندانیان و شکنجه فیزیکی و روانی ایشان از سوی نیروهای امریکایی نیز در سیاهه اتهامات می باشد. در حال حاضر، دیوان مشغول ارزیابی صلاحیت تکمیلی خود از رهگذر محاکمات ملی در سطح افغانستان و آمریکا می باشد.

۹. در سال 2006 میلادی، دادستان وقت دیوان کیفری بین المللی، اوکامپو، درخواست رسیدگی به اتهامات ارتش بریتانیا در عراق را رد کرد، صرفاً به این دلیل که «شدت» مورد نظر در معاهده رم در وضعیت مورد بررسی دیده نمی شود. در سال ۲۰۱۴ میلادی با ارایه گزارش ها و اطلاعات بیشتر، دادستان جدید دیوان، فاطو بنسودا، تصمیم به بازکردن دوباره فرایند ارزیابی مقدماتی نمود. عراق عضو دیوان نمی باشد لیکن به دلیل عضویت بریتانیا در دیوان، صلاحیت شخصی دیوان نسبت به اتباع بریتانیایی قابل اعمال است. اتهامی که متوجه نیروهای بریتانیایی می باشد عبارت است از جرایم شکنجه، قتل، تجاوز و خشونت جنسی و محروم کردن از حق دادرسی که نسبت به زندانیان واقع در زندان های تحت کنترل ارتش بریتانیا در ایام اشغال عراق پس از رژیم بعث واقع شده اند. دادستان در گزارش سال جاری خود عنوان نموده است که در یکسال گذشته مشغول ارزیابی اطلاعات دریافتی و همچنین اعتبار سنجی آن ها بوده است و فرایند های کیفری انجام شده در انگلستان را مورد رصد قرار داده است.

۱۳. در وضعیت «گینه» تنها یک حمله که دارای گستردگی از حیث تعداد قربانیان بود موجب آغاز فرایند ارزیابی مقدماتی شده است و آن حمله معروف به «کشتار ۲۸ سپتامبر» می باشد که نیروهای نظامی دولت کودتا با حمله به مخالفان تجمع کرده در یک ورزشگاه، ۱۵۶ نفر را کشته و تعداد پرشماری را زخمی و مورد تجاوز جنسی قرار دادند. دولت گینه خود در حال بررسی ماجرا در سطح ملی می باشد و ارزیابی صلاحیت تکمیلی در دستور کار دیوان است.

www.icicl.org

info@icicl.org

تهیه شده در:

واحد آموزش مرکز حقوق کیفری بین المللی ایران